

MAGYAR MERKUR

I 789-dik esztendőben.

A' Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmevel

Szombaton Karátson havának 5-ik Napján.

Hadi tudósítások.

Hogyha a bé-állott kemény téli hideg meg-gátolná a szövetséges Császári hadakat az ő hadi munkájokban; minden akadály nélkül bethetnének Bulgáriába; sőt inkább a Nagy Szultánnak székes fő városát Konstantzinápolyt-is meg-rémíthetnék mostanság. Az Oroszok, minekutánna a Fekete tenger mellyéki erős Török várakat, *Otrakovot* és *Aki-ermant* meg-vették volna, végtére a híres *Benderi* erőtség is Bessarábiában meg-hódolt az ő hadaiknak. Ezen izenettel küldött *Potemkin* Fejedelem egy kurirt Bétsbe az Orosz követhoz *Gallitzin* Fejedelemhez. — Nintsen már most a Törököknek egy nevezetes erősségek is, melly az Oroszokat az ő előmenetelekben meg-gátolhatná. Egész Bessarábia azáltal az Oroszoknak

C c c c c

ke-

kezekre kerül. Így el veszi a fényes Porta erősségivel együtt az ő leg-áldottabb és termékenyebb tartományait is. Khotimnak meg-vételével az egyesült Császári seregek Moldván keresztül le-felé erefzkedtek egész Foksánig, melly út egyenes hosszában 50 mértföldre terjed. Itten meg-ervén először a' Szerafkirt az ő számos feregével, másod izben egyenlő szerentsével a Nagy Vezérnek roppant nagy hadain is győzdelmet vesznek. A *Kóburgi* Hertzeg menő félben vala immár vissza-felé Románnak a' téli szállásra, midőn sebes hajtással egy kurir jön vala, a ki a Hertzeget az ő vitéz népével együtt vissza-téríti Bukurestnek. A Hertzeg nagy sérénységgel az ötet szívefesen és örömmel követő feregével 7 napok alatt 30 mértföldet halad a leg-komorabb időben és leg-bajofabb úton. Nintsen a ki el-állja az ő útját, szaladnak az ő magasztalt ferege előtt a Török népek. Az egész országnak minden lakosai kitsinytől fogva nagyig örömmel és jó szívvel fogadják-fel mint a ki a Török járom alatt nyögőket meg-szabadítja. Hozzája kaptolja magát *Hohenlohe* Fejedelem is az ő Erdélyi feregének nagyobb részével, és ehez képeft mind a ketten a' Császári hatalom alá vetik ezen bóldog országot, melly gabonával, mézzel, bőrökkel, sóval és juhokkal tartotta Konfántzinapolyt. Ki hültek a Törökök ezen adakozó és meg-telt élés-házokbul is. Az ő leg-jobb tartományjaiból, mellyeket Európában bir vala fényes Porta, ki-szorult, Szerviát a Romai Császár birja, melly országban kevés idő mulva se hire se hamva nem léfzen a Törököknek. Az Oláh országi seregek előtt állanak még Orfova és Viddin. Amazt már egészen bé-rekesztették a mi seregeink, mivel általlátta a Fő Vezérünk, hogy akar melly nagy tüzeleléfsef sem vehet erőt rajta. *Orfova* ama híres *Dokszát*.

száttól a Duna szigetjén építettett igen rendes erőtség, az ő mivei mellett tövébe folyik-el a Duna, melly a falakat mofsa. A föld alatt való báltozatok elég tágaok és olly erősek, hogy 100 fontos bombák sem hatnak-által rajtok; eleségben és munitzióban semmi fogyatkozása sintsen az őrizetnek. A várban egyedül csak 15 házak számlálatnak, mellyek köbül építetttek és tserép fendelylyel vagynak fedezve. Már előre mindent a mi meg-fogja a tüzet, és a mi az alsó báltozatokban el-nem fért, *Viddinre* vittek a Török sajkák, ha szontalan tehát minden iparkodás tüzet indítani az erőtségben. A' Szerviai részen közel a Duna parthoz magas és járatlan hegyeken fekszik *Sz. Ersébet vára*, melly Orsovát fegeti, úgy hogy sem ezt sem amazt meg-nem lehet támadni. Az erőtségben vagynak 1000 fegyveres férjfiak, és sem aszszony sem gyermek, sem öreg nintsen körülöttök. Sokkal külömben vólt *Belgráddal*! Ezen erőtségben a fok bomba lövések szörnyü nagy gyúladást okozhattak, a kár-vallottaknak, az aszszonyoknak és gyermekeknek kiáltások, a' víznek fogyatkozása kétfébe ejthette a várbelieket; azon fellyül ágyúkkal lehetett a bástyák alá menni és nyilásokat rontani rajtok. De mind ez végbe vihetetlen Orsovánál. Novemb. 3 dikán éjfélkor kezdődött Orsova vára bomba-hányásokkal rontattatni, és mindazáltal csak egy kis láng sem lobbant-fel; a háznak fedeli számtalan fok bombákkal által lyukasztattak, de a kövek nem égnek, a várbeli őrizet el-tökéllett szívü fegyveresekbül áll, a báltozatokban bátorságban hallgatja az ágyúk dörgését; az ágyúk sem rontattathatnak-meg a szoros lyukak miatt, mellyek előtt állanak; ha végfő ostromra kelne a dolog, annyi vérnek kellene ki ontattatni, hogy a Duna is véres habokat vinne e-gész a fekete tengerbe. Bizvást fel lehet tenni, hogy

C c c c c a

Uj-

Uj Orsovának meg-vétele sokkal bajosabb és tsudálkozásra méltóbb léfzen, hogy sem Dubitza, Novi, Berbir és Belgrad váraké. Novemb. 18, 19, és 20-dikan olly rettenetes tüzelléssel rontatott az Uj Orsovai erőiség, hogy ezek alatt a 3 napok alatt 30 ezer bombak, gránatok és ágyú-golyóbisok hanyattattak által az erőiségbe; de mivel azzal rá-nem lehetett az őrizetet venni arra, hogy az erőiséget fel-adta volna, a nagy tüzelés meg-ízűnt, és mostan tsak bé-rekesztve fog maradni. A Generális Auersberg Gróf fogja a körül-vételt igazgatni. Az erőiségből 6 Törökök mondatnak ki-szököttek lenni, a kik azt hirlelik, hogy az alfió bólt-hajtások fok helyeken kárt vallottak, és hogy mind a fanak mind az elefégnék provísiója igen tsekély. Az Orsovai Bafa egynehány Törökökkel egyűt kéz volna a fel-adásra; de a Boretsről el-űzetett Mustafa Aga nyakoson ellent áll a fel-adás eránt való szerződésnek.

Ó Gradiskából Novemb. 12-dikéről iratik: hogy az emléttet hónapnak 5-dikén egynehány tehetősebb Görög nemzetségek Szerajevóruul meg-szöktek; a Törökök nyomokban voltak ugyan, de a mi szabad ferregbéli embereinktől vízfíza-igazítottak, és a Görögök szerentséfen által jutottak a mi tartományunkba. Egy tífzt azt a parantsolatot hozá, hogy 1 Divizio Gradiskai Regimentbéliek, 1 Divizio Eszterházy Antaltól és 1 Divizio Pálffyól Novszka felé induljanak. A Generális Ur Kvozdánovits Báró Okutsányra helyeztette által az ő szállását, és a F. V. H. Mitrovsky Gróf estve felé jutott oda, de 6-dikán megint folytatta az ő útját Novszkán Jaszenovátzon és Dubitzán keresztül. A Bródi vég vidéki Regimenttől 4 kompániák Ó Gradiskába szállottak, kiknek 2 kompániájok Berbirben fog őrizetül maradni 6 dikán estve szörnyű nagy

nagy égi háborunk támadott, melly villámlással és menydörgéssel kezdődött, és elsővel végződött. 7-dikén a F. V. H. *Mitroufzky* érkezett meg-ittén, és mi-nekutánna az *Ó Gradiskai* és *Berbiri* erősségeket meg-tekintette volna, megint *Vinkoffzkára* utazott. 10-én az alsó városból 1 kompánia *Gradiskaiak* fietséggel *Noffzká*-ra mentek, mivel a 2 Diviziók *Eszterházytól* és *Palfytól* *Dubitzára* indultak volt. 11-dikén az *Ó Gra-diskába* bé-szállott 4 kompánia *Bródi Regimentbeliek* közöttül 1 kompánia *Noffzka* felé vette útját. — A *Skutari* *Bafának* feregénél 2 *Bafák* és 2 *kerefsztyén* vezé-rek mondatnak lenni; az a hire, hogy az ő gyalog-ságának nagyobb része *Vakup* felé fordult légyen, a másik oszlop pedig, melly nagyobbára lovasokból áll és 16 ágyúkat hordoz magával *Dubitzának* ment lé-gyen. A *Bosznnyákok* többnyire a *Skutari* *Bafának* feregével egyesültek, és *Banyalukában* a kapitányon és 100 *Spáhikon* kívül egy fegyveres *Török* sem ma-radott légyen hátra.

Dubitzából *Nov. 4dikén* költ levél fzerint, egy *Bafa* 20-ezer *Törökökkel* és *kerefsztyénekkel* *Oktob. 20-dikén* az *Umnán* kerefsztül ment a *Krupai* hidon; a kinek táborá *Jániánál* és *Lipovnianinál* vagyon köz-zel a mi vég-vidékünkhöz, de mindazáltal még az el-lenfeg földjén. Ezen *Bafa* alatt mondatnak lenni vala-melly *Miralim Bafa*, és *Kara Marko* meg *Hadgyi Damian* *kerefsztyén* vezérek is. Ezen feregnek nin-tsenek sem ágyúi sem élés-házai, a jobbágyok és vég-helyi *Törökök* tartják eleséggel, melly ő tőlök sem telhetik-ki fokáig. Hihető tehát, hogy kéntelenség-ből mentül hamarabb vagy bé-ütnek tartományunkba, vagy széllyel mennek. *Dubitzában* a Fő *Hadnagy Bro-dónovits* áll 4 kompániakkal; a többi feregek, és min-den bellyebb fekvő vég-helyiek a száraz vég-vidé-
kek

kek felé mentek ; súlyos most a szolgálat mind a tisz-
nek, mind a' köz-katonának.

Horvát országbul Nov. 20-dikéről iratik: Hogy
a Bosznjakok mindenütt visszsa-tértek légyen az ő vá-
raikba, és hogy a Skutari Bafa haza takarodott légyen.
E szerint tehát mindenütt tsendefség vagyon a vég-
helyeken, és a' mi seregeink a' téli szállásokra men-
nek.

A fürjekről.

Sok szó vólt az ujságokban a fürjek felől, mel-
lyek kiváltképpen Berbirnek és Belgrádnak ostromol-
tatásánál nagy hasznot hajtottak, és a Törökök után,
a mint magok meg-vallják, mint a kutyák futkostak.
Imhol az ő le-irások: Hogyha külömbféle gránátok a
mozsárból egyszerre ki-hányandok, tehát veszfzökbül
a mozsárnak nagyfága szerint fonyt kosárba öszve-
rakatnak, és az ilyenképpen meg-telt kosár a mo-
zsárba tétetik, mellynek el-süttetésével minden grá-
nátoknak gyúlasztó tsövei, a belé hintett puska - por
miatt meg-gyúladnak. Azután jég - eső módjára a
meg-határozott helyre repülnek, széllyel patannak, és
az ő széllyel-ugrándozó darabjaik által nagy kárt okoz-
nak. Mivelhogy az ilyen kosárnak nagyfága az moz-
sárnak nagyfágához vagyon alkalmaztatva, mellyből
vetendő, tehát 7, 9, 11 és több 3 fontos gránátot
foglalhat magában. Ezen öszve-rakott test fürje-
nek neveztetik, és pedig a fürjek nevét az ő süvöl-
tésektől, mellyel meg-töltik a levegő eget, vették
légyen; de hitelre méltóbb, hogy az ő külömbféle
tsapásaiktól eredett, mellyet a széllyel pattanások-
nál rendetlenül el-követnek. Ezen nemü tüzet kö-
zönségesen a kosár - vagy gránát - esőnek szokták ne-
vezni, és régenten a' kövek - hányattatására szolgál-
tak ezen kosarak. A fürjeknek meg-határozása az,
hogy

hogy a meg-szállott várbelieket a fedett járáfokból és a pallizádoktól el-űzzék, és a meg-gyúlt házoknak ol-tását akadályoztassák.

Bender meg-vételéről

Az imént érkezett Bétsi udvari ujság is bizonyos-sá tészen. Mellyről e következendő előre való jelene-tést ad: Az Orosz Császári követ Bétsben a közelebb múlt vasárnap az Orosz vezérió Fő Vezértől *Touriszevskoy Potemkin* Fejedelemtől az Orosz Fő Strázsameisternek *Zuccátonak* személyében kurirt vett azzal az izenettel, hogy a Török erőtség, *Bender*, minek-utánna a Fő Vezér Ur az ő kezére bizott egész hadával közelített volna, az adatott intésre a kome-ndérozo Serászkirtól és a nála volt 2 lófarku 2 Bafák-tól Novemb. 15 - dikén diskretiora által-adatott. Mi-kez képest öszveséggel a 18 - ezer emberekből álló várbeli őrizet a Fő Vezér Urtól *Potemkin* Fejede-lemtől engedelmet nyert a *Dunán* által vízfűza - von-ni magát. A nehéz lövő szerek, mellyek a meg-vett erőtségben találtattak, 300 ágyúkat és mozsá-rokat foglalnak magoköan, mellyeket nagy fokaságu hadi és eleségbéli Provisioval együtt a győzők nyer-tenek-el. A Fő Vezér Ur az ő apró hajós seregét is, melly lapos zaporogi hajókból áll, elégséges ágyúkkal meg-rakva, nem meszfzire az erőtség eleibe állította volt.

* * *

Egynehány foglyoknak ki - tseréltetések végett a hajdan Török várnak *Novinak* őrizetje közzül a kom-mendáns és 13 tisztek 10 köz-emberekkel együtt az ő rabságoknak helyéről Horvát országba vitették. E-zek az imént múlt hónapnak 24 és 26-dikán Po'sonon mentek kerefztül, de ahol az ő kormendánfok *Mel-med Beg Czévits* következendő napon meg-haláloza.

A°

A Pesti Univerfitás' Fő-Tisztviseléseinek változása.

A' királyi Univerfitáson Pesten a' közelebb múlt hónapban, szokás szerént a' fő-tisztviselések meg-változtanak. Azon hónap 25-dik és 30-dik napja között új *Rektor magnificus*, Elöl-járó avagy Fő Bíró választott. Melly méltóság most a törvény tudománybéli rendet illetve *Markovits Mátyás* Urra, a *Canonicum* Just tanító Professorra szállott.

A 4 Rendnek (Facultások) *Dékánjaivá*. Az idveséges tudománybéli rendnek Dékánja lett *Brandhueber Fidep*, Theologianak Doktora, a Lelki Pásztoroknak tisztségi kötelefségeket (*Pastoralis Theologia*) tanító Professor.

A törvény tudománybéli rend Dekánjának viszont, *Stur József* Doktor, a Romai polgári és *Criminale* (vétek körül való) Just tanító Professor Ur tétett.

Az orvos Rendbéli Dékánfág *Prandt Adám* Doktor Urnak, a *Pathologiat* és *Materia Medicat* rend szerént tanító Professornak jutott.

A Filozófiai Rendnek mostani Dékánja *Startner Márton*, a *Diplomaticának* és *Heraldicának* rend szerént való Tanítója, és a Királyi Univerfitás Bibliothekának *Custosa*.

Ezen 1789-dik esztendőben, Augustusnak 19-dik napján a Felféges Királyi Helytartó Tanács kegyesen meg-engedte, hogy ezután a *Magyar Borbélyok Magyar nyelven privat Collegiumot* azoknál a Professoroknál vehetsenek, a kik magyarul értenek; de azonban mégis a *publicum Collegiumat*-is minnyájan járni tartoznak.

Ebből a kegyes engedelemből már önként következik, hogy a *Magyar Borbélyoknak* ezután semmi akadályok nem lészzen: Bátran jöhetnek tehát az *examenre* minnyájan: Bátran-is folyamodhatnak azokhoz a Professorokhoz, a kik a Magyar nyelvet értik.